

STRATEGIJA ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE

SINDIKAT PO MJERI RADNIKA

"Projekat podržao Olof Palme International Center (OPIC)"

Sadržaj

Uvod	3
O Korupciji	4
O korupciji u BiH	4
Strategija antikorupcije u STBiH.....	5
Vizija Strategije.....	5
Cijevi i načela strategije.....	5
Faktori koji uslovljavaju korupciju	6
Zakonski okviri u borbi protiv korupcije.....	6
Pravni okvir na nivou Bosne i Hercegovine.....	7
Pravni okvir na nivou Federacije BiH	8
Pravni okvir na nivou Republike Srpske.....	8
Strategije za borbu protiv korupcije	9
Kategorije korupcije i opisi mogućih internih koruptivnih djela unutar STBIH.....	9
Definisanje korupcijskih rizika unutar STBIH	10
Procjena korupcijskog rizika unutar STBIH.....	10
Procjena rizika u oblastima STBIH	10
Plan integriteta STBiH.....	12
Načela borbe protiv korupcije u STBIH	12
Radno tijelo za antikorupcijske politike i strategije	12
Prevenција koruptivnih radnji unutar STBIH	13
Edukativni antikorupcijski programi	14
Moguće prepreke i rizici u procesu implemetacije Strategije STBIH za borbu protiv korupcije	14
Anex 1: PRAVILNIK ZA SPROVOĐENJE PLANA INTEGRITETA I STRATEGIJE ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE	15

Uvod

Sindikata trgovine i uslužnih djelatnosti Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu STBIH), predstavlja i zastupa radnike u najdinamičnijem i najprogresivnijem sektoru, i u skladu s tim i definiše svoje programske ciljeve, te planira i implementira svoje aktivnosti.

Vizija STBIH je stvaranje jedinstvenog i snažnog Sindikata u djelatnosti trgovine i usluga, koji će svojim autoritetom, prepoznatljivošću i brojnošću omogućiti članovima visok nivo zaštite njihovih prava i biti legitiman i dostojan predstavnik u zastupanju njihovih interesa.

Misija STBIH je da predstavlja i zastupa radnike u najdinamičnijem i najprogresivnijem sektoru, te u skladu s tim i definiše svoj osnovni cilj: **osiguranje rada dostojnog čovjeka u sektoru trgovine i usluga u BiH**. U ostvarenju svoje misije STBIH se opredijelio za rad zasnovan na povjerenju članova i zajednice te transparentan i otvoren pristup.

U skladu sa Misijom i Vizijom STBIH kreirana je i ova Strategija za borbu protiv korupcije.

Ovom Strategijom su definisani ciljevi koji se odnose kako na oblasti prioritnog djelovanja, tako i na sve druge oblasti u kojima se može javiti djelovanje koje ima elemente korupcije. Oblasti prioritnog djelovanja su utvrđene na osnovu postojećih relevantnih dokumenata STBIH, analize indikatora o trendovima, obimu, pojavnim oblicima i drugim pitanjima vezanim za prevenciju korupcije, te na različitim izvještajima državnih i Federalnih Agencija za borbu protiv korupcije.

Dokument je podijeljen na nekoliko cjelina i daje sveobuhvatan prikaz problematike koja je u interesu definisanja Strategije borbe protiv korupcije STBIH. U Strategiji se daje i osvrt na postojeće relevantne regulatorne i institucionalne okvire, u međunarodnom i lokalnom okruženju, koji bi trebali osigurati efikasnu borbu protiv korupcije i to u njenom preventivnom i represivnom segmentu.

U prvom dijelu date su opšte informacije o korupciji kao pojavi, te vizija i ciljevi Strategije. Struktura svakog poglavlja Strategije je takva da se prvo navodi oblast prioritnog djelovanja i kratak opis stanja i ključnih problema u njoj. Centralni dio Strategije odnosi se na detektiranje rizičnih oblasti i procesa u kojima dolazi do nastanka korupcije, kao i metoda za njihovu, analizu, prevenciju i sprečavanje.

Posljedni dio Strategije rezervisan je za preporuke koje su koncipirane da prevashodno osiguraju rješavanje postojećih izazova, te davanje odgovora na ključno pitanje kako provesti date preporuke sa jasnim prikazom mehanizma unutar STBIH koji je nadležan za njihovo sprovođenje. Navedeno je dato u formi Pravidnika za sprovođenje plana integriteta i Strategije za borbu protiv korupcije koji se kao Aneks nalazi na kraju ovog dokumenta.

O Korupciji

Riječ korupcija vodi porijeklo od latinskog *corruptio* i predstavlja, pored podmićivanja i potkupljivanja, i pokvarenost, kvarnost, odnosno kvarenje, truljenje i raspadanje kao proces. Pojavljuje se u različitim oblicima i različitog je intenziteta. Predstavlja jedan od najvećih problema savremenog demokratskog svijeta. Ovaj globalni fenomen je prepoznat kao ključna prepreka razvoju društva. Kada govorimo o definiciji korupcije, najčešće se spominje ona u kojoj se "korupcija karakterizira kao nastojanje da se bogatstvo ili moć steknu nezakonitim sredstvima – određena dobit od zloupotrebe položaja i ovlaštenja radi lične ili grupne koristi, bilo da se radi o javnom ili privatnom sektoru. Korupcija narušava povjerenje građana u institucije, ugrožava stabilnost i razvoj društva, obezvrijeđuje vladavinu zakona i ljudska prava i slobode, urušava dobro upravljanje, pravičnost i socijalnu pravdu.

Posebno teške posljedice korupcija ostavlja na moralne temelje ljudske zajednice i osnovne etičke vrijednosti društva.

Korupcija je, u užem kontekstu, zloupotreba položaja i kršenje zakona zbog pribavljanja, najčešće, materijalne koristi. Korupcija označava postupak u kojem najmanje dvije osobe nedopuštenom razmjenom radi ostvarivanja lične koristi postupaju na štetu javnog odnosno privatnog interesa, kršeći moralne i pravne norme. U pravnom smislu, korupcija predstavlja krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlasti od strane osobe ili osoba koje obavljaju javnu funkciju u upravi, sudskoj vlasti, privredi, politici, školstvu, zdravstvu, isl., radi sticanja materijalne ili nematerijalne koristi.

O korupciji u BiH

Prema Indeksu percepcije korupcije, Transparency International (TI) za 2019. godinu, Bosna i Hercegovina se nalazi na 101. mjestu od ukupno 180 zemalja, sa ocjenom 36 na skali od 0 do 100, što predstavlja najlošiju ocjenu od 2012. godine od kada se Indeks percepcije korupcije (Corruption Perception Index – CPI) temelji na postojećoj metodologiji. Ovaj rezultat pokazuje dugogodišnju stagnaciju i urušavanje demokratskog sistema.

U pomenutom izvještaju, Bosna i Hercegovina je, pored Sjeverne Makedonije, najgore plasirana od zemalja regije. Ovako lošoj poziciji naše zemlje, najviše su doprinijele nepravilnosti u sprovođenju izbora, zakona iz oblasti finansiranja političkih partija i predizbornih kampanja, čime građanima nije omogućeno pravo na slobodne i pravedne izbore. Usljed navedenog, BiH spada u red država koje zbog stalnog porasta najtežih oblika političke korupcije nisu u stanju da svojim građanima omoguće osnovna ljudska prava.

Rezultati ovog i sličnih istraživanja su statistička potvrda nepovjerenja građana u državu i njene institucije. Sama činjenica da ogroman broj građana smatra da živi u izrazito korumpiranoj državi je porazna za naše društvo. Osjećaj stanovništva da su sve poluge društva uslovljene raznim vidovima korupcije pokazuje nužnost djelovanja u borbi protiv ove pošasti.

Bosna i Hercegovina, nije jedina država koja je teško pogođena korupcijom u svim sferama života, ali je kao zemlja u tranziciji i postkonfliktno društvo posebno izložena teškim razornim posljedicama korupcije. Razlog tome prije svega leži u nedovoljno izgrađenim institucionalnim kapacitetima za borbu protiv ove pojave, ali i u nedovoljno razvijenoj transparentnosti i odgovornosti društva na svim njegovim nivoima.

Korupcija je sistemski problem i kao takav zahtijeva strateško i sveobuhvatno djelovanje u nekoliko pravaca.

Strategija antikorupcije u STBiH

Vizija Strategije

Sindikata radnika trgovine i uslužnih djelatnosti (STBiH) će jačati svoj položaj među članovima i strukovnim Udruženjima i biti modelom dobrog upravljanja, integriteta, odgovornosti i transparentnosti. Kao takav neće tolerisati korupciju i koristit će sve mehanizme u njenom sprečavanju. Članovi STBiH i javnost će imati povjerenja u vladavinu zakona unutar STBiH i njegove institucije, koje će biti učinkovite, efikasne i pouzdane.

Cijevi i načela strategije

Opšti cilj Strategije je da se korupcija, kao prepreka ekonomskom, socijalnom i demokratskom razvoju, u najvećoj mogućoj mjeri otkloni, te da se poduzmu jasne aktivnosti, kako bi se bilo kakve potencijalne koruptivne aktivnosti u Sindikatu trgovine i uslužnih djelatnosti BiH (STBiH) spriječile, a ako dođe do istih, sankcionisale.

Specifični cilj 1

Jačanje integriteta, odgovornosti i transparentnosti u radu STBiH.

Specifični cilj 2

Stvaranje preduslova za sprečavanje korupcije na svim nivoima i potencijalne štete nanešene radom trećih lica.

Specifični cilj 3

Afirmisanje pristupa nulte tolerancije na korupciju.

Prilikom sprovođenja Strategije, članovi Upravnog obora STBiH, izabrani predstavnici i članovi Sindikata, koji su uključeni u prevenciju i borbu protiv korupcije, dužni su da vrše svoja ovlaštenja u skladu sa sljedećim opštim načelima:

Načelo vladavine prava

Garancija zakonitosti postupanja, jednakosti pred zakonom i prava svih radnika na pravna sredstva, Ustav BiH, zakoni i podzakonska akta, kao i potvrđeni međunarodni ugovori i općeprihvaćena pravila međunarodnog prava, moraju imati punu i dosljednu primjenu

Načelo „nulte tolerancije” na korupciju

Neselektivna primjena zakona u svim pojavnim oblicima korupcije unutar STBiH i preduzimanje svih aktivnosti da se spriječi mogućnost korupcije u odnosima trećih lica čije djelovanje može naškoditi dugoročnom radu STBiH

Načelo odgovornosti

Obaveza da se preuzme puna odgovornost za kreiranje jasne sopstvene politike u cilju borbe protiv bilo kojih pojava oblika korupcije i njihovo efikasno sprovođenje, uključujući primjenu ove strategije i svih drugih dokumenta STBiH

Načelo sveobuhvatnosti primjene mjera i saradnje subjekata

Dužnost da se mjere primjenjuju sveobuhvatno i dosljedno u svim pravcima djelovanja STBiH, kako na svim nivoima upravljanja, nivou članstva STBiH, tako i na nivou koji je vezan za suradnju sa nadležnim državnim ili entitetskim tijelima, sa ustanovljenom dobrom praksom

Načelo efikasnosti

Dužnost da se, u okviru svojih ovlaštenja, redovno sprovode mjere protiv korupcije i da se vrši stalno informisanje i edukacija o borbi protiv korupcije a u svrhu unaprjeđenja efikasnosti predviđenih mjera

Načelo transparentnosti

Garancija transparentnosti u postupku donošenja i sprovođenja odluka, kao i omogućavanje članovima i javnosti pristup informacijama, u skladu sa zakonom

Iako korupcija predstavlja pojavu koja prožima cjelokupno društvo, Strategijom se navode pojedine oblasti u kojima će se prioritarno djelovati, a koje su prepoznate kao ključne za izgradnju i jačanje sistemskih antikorupcijskih mehanizama. Ova Strategija nastoji da pravilnom alokacijom ograničenih resursa u

strateškom vremenskom okviru od dvije godine, stvori čvrste temelje za sveobuhvatnu borbu protiv korupcije.

Faktori koji uslovljavaju korupciju

Glavni faktori koji uslovljavaju korupciju su identifikovani kao:

Za razumijevanje Strategije za borbu protiv korupcije STBiH korisno je napraviti distinkciju između političke korupcije i birokratske korupcije. Politička korupcija se odvija na najvišim nivoima političke vlasti, dok se birokratska korupcija javlja tokom sprovođenja javnih propisa. Politička korupcija često uključuje prilagođavanje zakona i propisa u korist subjekata iz privatnog sektora u zamjenu za mito, dodjeljivanje velikih javnih ugovora određenim firmama što za STBiH predstavlja ozbiljan problem.

Zakonski okviri u borbi protiv korupcije

U ovom dijelu Strategije za borbu protiv korupcije STBiH se govori o međunarodnim pravnim okvirima, kao i regulatornim i institucionalnim pravnim okvirima Bosne i Hercegovine, na nivou države i entiteta, koji su obavezni dokumenti za upravu STBiH, kako bi znala na koje zakonske okvire i propise se može pozvati u slučajevima unutrašnje ili vanjske korupcije. Iz tog razloga, posebno kada se govori o borbi protiv korupcije u svim oblastima, regulacija i regulatorni okvir imaju značajnu ulogu. U nastavku se daje pregled relevantnih regulatornih okvira koji su uspostavljeni s ciljem osiguranja kako preventivnih, tako i represivnih mjera u borbi protiv korupcije.

Međunarodni pravni okvir

Međunarodni pravni okvir koji regulira pitanje korupcije obuhvata više međunarodnih dokumenata koje je BiH prihvatila prije i tokom reforme pravosuđa.

Osnovne međunarodne konvencije

- Konvencija UN-a protiv korupcije iz 2003. godine;
- Krivično-pravna konvencija o korupciji Vijeća Evrope iz 1999. godine i njen Protokol (Dodatni Protokol na Krivično-pravnu konvenciju o korupciji Vijeća Evrope iz 2003. godine);
- Građansko-pravna konvencija o korupciji Vijeća Evrope iz 1999. godine,
- Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminala iz 2000. godine;
- Konvencija UN-a protiv nedozvoljenog prometa opojnim drogama i psihotropnim supstancama iz 1988. godine;
- Konvencija Ujedinjenih naroda za suzbijanje finansiranja terorizma;
- FATF preporuke koje se odnose na pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti;

Ratificiranjem svih navedenih dokumenata, BiH se obavezala na borbu protiv korupcije uz obaveznu primjenu mehanizma monitoringa odgovornosti, transparentnosti i integriteta Vijeća Evrope od strane Grupe država protiv korupcije (GRECO).

Uvažavajući ustavnu strukturu BiH regulatorni okvir ćemo predstaviti kroz analizu relevantnih zakona na svim nivoima vlasti u BiH

Pravni okvir na nivou Bosne i Hercegovine

Zakon o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (Sl. glasnik BiH br. 103/09 i 58/13)
Osnovni predmet i cilj Zakona je definisanje osnovnih pojmova korupcije, uređivanje statusa i nadležnosti Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, kao i načina i oblika prevencije korupcije i drugih pitanja. Značaj ovog Zakona je u tome što se uspostavlja okvir kojim se omogućava razvijanje preventivnih mjera u borbi protiv korupcije.
Zakon o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju u Institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 100/13)
Svrha ovog Zakona je zaštita prijavitelja od korupcije u javnom sektoru. Zaštitu prijavitelja korupcije osigurava APIK i ta vrsta zaštite je administrativne prirode.
Zakon o javnim nabavkama BiH („SLGL BIH“, broj 39/14)
U regulatornom okviru ovo je najrizičniji Zakon u pogledu mogućeg nastanka koruptivnih radnji, kako u javnom, tako i u privatnom sektoru. Neki od osnovnih mehanizama ugovora za sprečavanje koruptivnih radnji su uvedeni kroz principe transparentnosti, objektivnosti i provjerljivosti kriterija za izbor najboljeg ponuđača.
Krivični zakon BiH („Službeni Glasnik BiH“, broj 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15 i 35/18)
Ovo je najznačajniji represivni Zakon u borbi protiv korupcije na nivou BiH. Glava IX Krivičnog zakona BiH posvećena je djelima koja proističu iz koruptivnih ponašanja poput: primanje poklona i drugih oblika koristi (čl. 217. KZ BiH, davanje poklona i drugih oblika koristi (čl.218), zloupotrebe službenog položaja (čl. 220. KZ BiH), kao i druga krivična djela iz navedene Glave, a koja direktno omogućavaju

sprovedenje represivnih mjera prema počiniteljima. Važno je spomenuti i da Glava XII uređuje pitanja oduzimanja imovinske koristi stečene krivičnim djelom.

Zakon o krivičnom postupku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 29/07, 53/07, 58/08, 12/09, 16/09, 53/09 93/09, 72/13 i 65/18)

Kao procesni Zakon, značajan je jer osigurava da se utvrđivanje imovinske koristi koja je stečena krivičnim djelom vrši po službenoj dužnosti. Zakonom je uređen cijeli postupak utvrđivanja i oduzimanja nelegalno stečene imovine. Zajedno sa Krivičnim zakonom BiH, čini cjelovit krivičnopravni sistem u borbi protiv korupcije.

Zakon o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 12/02, 19/02, 8/03, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 50/08, 43/09, 8/10, 40/2012 i 93/17).

Ovaj Zakon predviđa i reguliše opće obaveze državnih službenika prilikom obavljanja dužnosti iz opisa radnih mjesta. Osnovni standardi prilikom obavljanja poslova su apsolutno poštivanje relevantnih zakonskih odredbi, Kodeksa državnih službenika što uključuje postupanje u skladu sa najvišim etičkim i profesionalnim standardima.

Zakon o koncesijama (Sl. glasnik BiH 32/02)

Ovim Zakonom su propisani uvjeti pod kojima se mogu izdavati koncesije u Bosni i Hercegovini, kao i nadležnost Komisije za koncesije i postupak određivanja njihove dodjele. Zakonom je propisan i način izvršavanja tenderskog postupka kao i sadržaj ugovora o koncesiji, a sve s ciljem da se smanje zloupotrebe i koruptivne radnje.

Pravni okvir na nivou Federacije BiH

- Krivični zakon FBiH ("Službeni glasnik FBiH", broj 36/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17)
- Zakon o privrednim društvima FBiH (Službene novine Federacije br. 81/15)
- Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom („Službeni glasnik FBiH“, broj 71/14)
- Zakon o inspekcijama u FBiH (Službene novine FBiH br. 73/2014 i 19/2017)
- Zakon o koncesijama FBiH (Sl. Novine FBiH br. 40/2002)
- Zakon o javnim preduzećima FBiH (Sl. novine FBiH br. broj 8/05)

Pravni okvir na nivou Republike Srpske

- Zakon o privrednim društvima (Sl. glasnik Republike Srpske br. 127/2008, 58/2009, 100/2011, 67/2013, 100/2017 i 82/2019)
- Zakon o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju („Službeni glasnik RS“, broj 66/17)
- Zakon državnim službenicima („Službeni Glasnik Republike Srpske“, broj 118/2008, 117/2011, 37/2012 i 57/2016)
- Uredba o nespojivosti i slučajevima u kojima se može dati odobrenje državnom službeniku u upravi RS da obavlja dodatnu aktivnost („Službeni glasnik RS“, broj 94/06)
- Zakon o sprečavanju sukoba interesa u organima vlasti Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, broj 73/08 i 52/14)
- Zakon o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti RS (Sl. glasnik RS-a br. 117/2011, 121/2012, 67/2013, 44/2016 i 84/2019)
- Zakon o koncesijama Republike Srpske (Sl. glasnik RS-a br. 59/13)
- Zakon o razvoju malih i srednjih preduzeća u Republici Srpskoj (Sl. glasnik RS", br. 50/2013, 56/2013 - ispr. i 84/2019)
- Zakon o javnim preduzećima Republike Srpske (Sl. glasnik "RS", br. 75 od 25. 08. 2004, 78/11)

Strategije za borbu protiv korupcije

U Bosni i Hercegovini postoje različite strategije u borbi protiv korupcije, u ovom ovom dijelu ćemo se referirati samo na najznačajnije.

- Strategija za borbu protiv korupcije 2015–2019 na nivou BiH
- Strategija za borbu protiv korupcije Federacije BiH 2016 – 2019
- Strategija za borbu protiv korupcije u Republici Srpskoj za period 2013 – 2017
- Strategija za borbu protiv korupcije 2018 – 2019 Brčko Distrikta

Kategorije korupcije i opisi mogućih internih koruptivnih djela unutar STBiH

U nastavku razmotrit ćemo neke od specifičnosti pojedinih inkriminacija u kontekstu problema korupcije sa kojima se STBiH može susresti.

Zloupotreba položaja ili ovlasti	Iskorištavanje službenog položaja ili ovlasti, prekoračenje granica službene ovlasti ili nevršenje službene dužnosti.
Nesavjestan rad u službi	Nesavjestan rad članova Upravnog odbora STBiH, izabranih predstavnika i članova Sindikata predstavlja svako ponašanje pojedinaca unutar pravnog lica, koje svojim nemarnim radom uzrokuje štetu za isto.
Primanje dara i drugih oblika koristi	Primanje dara i drugih oblika definira se kao poseban oblik zloupotrebe položaja ili ovlasti.
Podmićivanje	Čin nepoštenog ubjeđivanja nekoga da djeluje u nečiju korist putem plaćanja ili drugih podsticaja. Podsticaji se mogu pojaviti u vidu poklona, zajmova, naknada, nagrada ili drugih olakšica (nameta, usluge, donacije, itd.).
Pronevjera	Pogrešno usmjeravanje ili zloupotreba sredstava i/ili dobara povjerenih nekom ili pod nečijim nadzorom. Sa pravnog stanovišta, pronevjera ne mora nužno uključivati korupciju.
Isplate za olakšanja	Manja isplata, čestog naziva "brza isplata" ili "podmazivanje", sa ciljem da se obezbjedi ili ubrza obavljanje redovne ili neophodne radnje.
Dogovaranje	Dogovor između dvije ili više strana osmišljen sa ciljem ostvarivanja neprilične svrhe i neprilično uticanje na radnje drugih.
Iznuđivanje	Čin oštećivanja, nanošenja štete ili prijetnje oštećivanjem ili nanošenjem štete, direktno ili indirektno, bilo kojem licu ili imovini lica sa ciljem nepriličnog uticanja na postupke istog.
Pokroviteljstvo, klijentelizam i nepotizam	Pokroviteljstvo u svojoj srži predstavlja podršku koju pruža pokrovitelj, a odnosi se na praksu direktnog imenovanja lica.
Zloupotreba i odavanje tajnih podataka u vezi sa poslovanjem	Zloupotreba ili odavanje poslovne tajne je odavanje svakog podatka ili isprave koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom određen poslovnom tajnom, zbog čijeg bi priopštavanja neovlaštenoj osobi mogle nastupiti štetne posljedice za interese STBiH.
Upotreba imovine u privatne svrhe	Upotreba imovine STBiH u privatne svrhe predstavlja svaku vrstu upotrebe pokretne i nepokretne imovine za privatne svrhe.
Trgovina uticajem	Trgovina uticajem predstavlja posredno ili neposredno zahtijevanje, primanje/prihvatanje nagrade ili druge koristi, te obećanje nagrade ili druge koristi, korištenjem svog stvarnog, ili pretpostavljenog službenog/društvenog/uticajnog položaja posreduje da službeno/odgovorno lice izvrši ili ne izvrši službenu dužnost.

Različiti oblici prevarnih radnji	Prevara predstavlja čin kada osoba u radnom okruženju, koristeći svoja ovlaštenja namjerno obmanjuje nekoga kako bi se ostvarila nezakonita materijalna ili kakva druga korist ili pak da bi se postigla nepravedna ili nezakonita prednost.
Utaja novčanih i nenovčanih sredstava od strane osoblja	Utaja novčanih i nenovčanih sredstava predstavlja namjeru da se sebi ili drugom pribavi protivpravna imovinska korist.
Krađa imovine STBiH	Krađa imovine od strane članova Upravnog odbora STBiH, izabranih predstavnika i članova Sindikata i/ili drugi oblici otuđenja imovine STBiH.

Definisanje korupcijskih rizika unutar STBiH

U odnosu na korupciju, rizik se definira kao „bilo koja odlika, svojstvo ili izloženost pojedinca, tijela ili postupka koji povećava vjerovatnost koruptivnog ponašanja, kršenja integriteta, neetično ponašanje ili bilo koje drugo postupanje koje može negativno uticati na ciljeve i svrhu tijela javnog sektora (ovlasti, dužnosti i postupke).

Korupcijski rizik je situacija u kojoj se članovi Upravnog odbora STBiH, izabrani predstavnici i članovi Sindikata suočavaju s gore spomenutim oblicima korupcije.

Procjena korupcijskog rizika unutar STBiH

Procjena korupcijskog rizika je alat koji se koristiti za utvrđivanje i analizu različitih korupcijskih rizika s kojima se STBiH suočava. Ovim se alatom definira koji će se rizici rješavati i u kojem vremenskom okviru. Utvrđivanje koraka procjene rizika ključan je element koji omogućava određivanje prioriteta rizika i rješavanja istih kao i prilagodbu plana stvarnim korupcijskim rizicima kojima je STBiH izložen.

Vežano uz zaštitu etičkih vrijednosti i procjenu korupcijskih rizika, STBiH će:

- temu prevencije korupcije postaviti relevantnom proširujući je izvan okvira sankcioniranja,
- pomoći pri podizanju i jačanju svijesti o pitanjima korupcije kako za Upravni odbor STBiH, birane predstavnike i članove STBiH,
- napraviti reviziju učinkovitosti različitih radnih procesa unutar samog STBiH koji se ne odnose nužno na pitanja integriteta,
- predstaviti široj javnosti predanost STBiH,
- kontinuirano poboljšavati dobro upravljanje.

Procjena rizika u oblastima STBiH

Pregled specifičnih i zajedničkih oblasti STBiH unutar kojih je neophodno sagledati i analizirati rizike na nastanak korupcije ili bilo kojeg drugog neetičkog i neprofesionalnog ponašanja:

Oblast djelovanja STBiH	Podoblasti unutar kojih se treba identifikovati i analizirati rizike
Specifične oblasti STBiH	Specifične oblasti STBiH definisane su posebnim nadležnostima koje svaka institucija posebno posjeduje, a zasnovane su na zakonima i drugim relevantnim podzakonskim aktima. Specifične oblasti su oblasti radi kojih je STBiH, na osnovu posebnog zakona, osnovan.
Zajedničke oblasti STBiH	<ul style="list-style-type: none"> • Upravljanje i rukovođenje STBiH • Upravljanje materijalno - finansijskim sredstvima STBiH, posebno upravljanje donacijama i projektnim sredstvima • Upravljanje nabavkama STBiH • Upravljanje dokumentacijom (kancelarijsko poslovanje) • Upravljanje kadrovima (ljudskim resursima) • Sigurnost <ul style="list-style-type: none"> • Etika i lični integritet • Sukob interesa • Prijem poklona • Djelotvorno postupanje po prijavama korupcije, etički i profesionalno neprihvatljivih postupaka • Zaštita uzbunjivača (lica koja prijavljuju korupciju)

Na osnovu identifikovanih rizika u posmatranim oblastima djelovanja STBiH, vrši se njihovo rangiranje odnosno utvrđuje intenzitet rizika. Ocjena intenziteta rizika vrši se na osnovu procjene vjerovatnoće nastanka korupcije i procjene posljedice nastanka korupcije.

Sama klasifikacija procjene vjerovatnoće i ocjene posljedice nastanka korupcije vrši se na sljedeći način:

Ocjena vjerovatnoće	Ocjena posljedice
Mala	Korupcija se nije pojavila u prošlosti ili se pojavljivala vrlo rijetko, pa je mala vjerovatnoća da će se desiti u istom vremenskom periodu u budućnosti. Posljedice po STBiH su neznatne.
Umjerena	Korupcija se pojavljivala u više slučajeva u prošlosti, pa je umjerena vjerovatnoća da će se desiti u istom vremenskom periodu u budućnosti. Posljedice su značajne po STBiH.
Velika	Korupcija se pojavljivala često u prošlosti i velika je vjerovatnoća da će se desiti u istom vremenskom periodu u budućnosti. Posljedice su vrlo značajne po STBiH.

Rangiranje rizika podrazumijeva ocjenu međusobnog odnosa vjerovatnoće nastanka i posljedice korupcije koji određuje intenzitet rizika. Na ovaj način se definišu prioritetni rizici koji treba da budu obuhvaćeni mjerama za prevenciju rizika.

Samoprocjena STBiH na korupcijske rizike obezbijedit će:

- da se provede proces zasnovan na internim kapacitetima članova Upravnog odbora STBiH, izabranih predstavnika i članova Sindikata, jer mogućnost ostvarenja korupcijskih rizika najbolje poznaju oni sami;
- da se stavlja u fokus na jačanje institucionalnog integriteta i sprečavanje nastanka korupcije;
- da članovi Upravnog odbora STBiH, izabrani predstavnici i članovi Sindikata sveobuhvatnom izradom samoprocjene na korupcijske rizike jačaju svijest i kapacitete o štetnosti korupcije, te da doprinose unapređenju ukupnog institucionalnog integriteta;
- da se u postojećim regulativama identifikuju slabe tačke koje je neophodno prevazići i jačati;
- da se stavlja fokus na stvarnu i praktičnu efektivnost i efikasnost postojećih kontrolnih mehanizama za sprečavanje nastanka korupcijskih rizika;
- da se na kontinuiranoj osnovi stave u fokus pitanja korupcijskih rizika, kao i sprečavanje nastanka korupcijskih rizika i preporuka za uspostavljanje novih politika, mjera i aktivnosti za sprečavanje korupcije;
- da se podržava i jača postupanje i sistemski integritet koji doprinosi stvarnom povjerenju članova, partnera, građana i javnosti u rad STBiH;

Za ovaj proces sveobuhvatne i adekvatne samoprocjene na korupcijske rizike u radu STBiH neophodno je osigurati određene predulove:

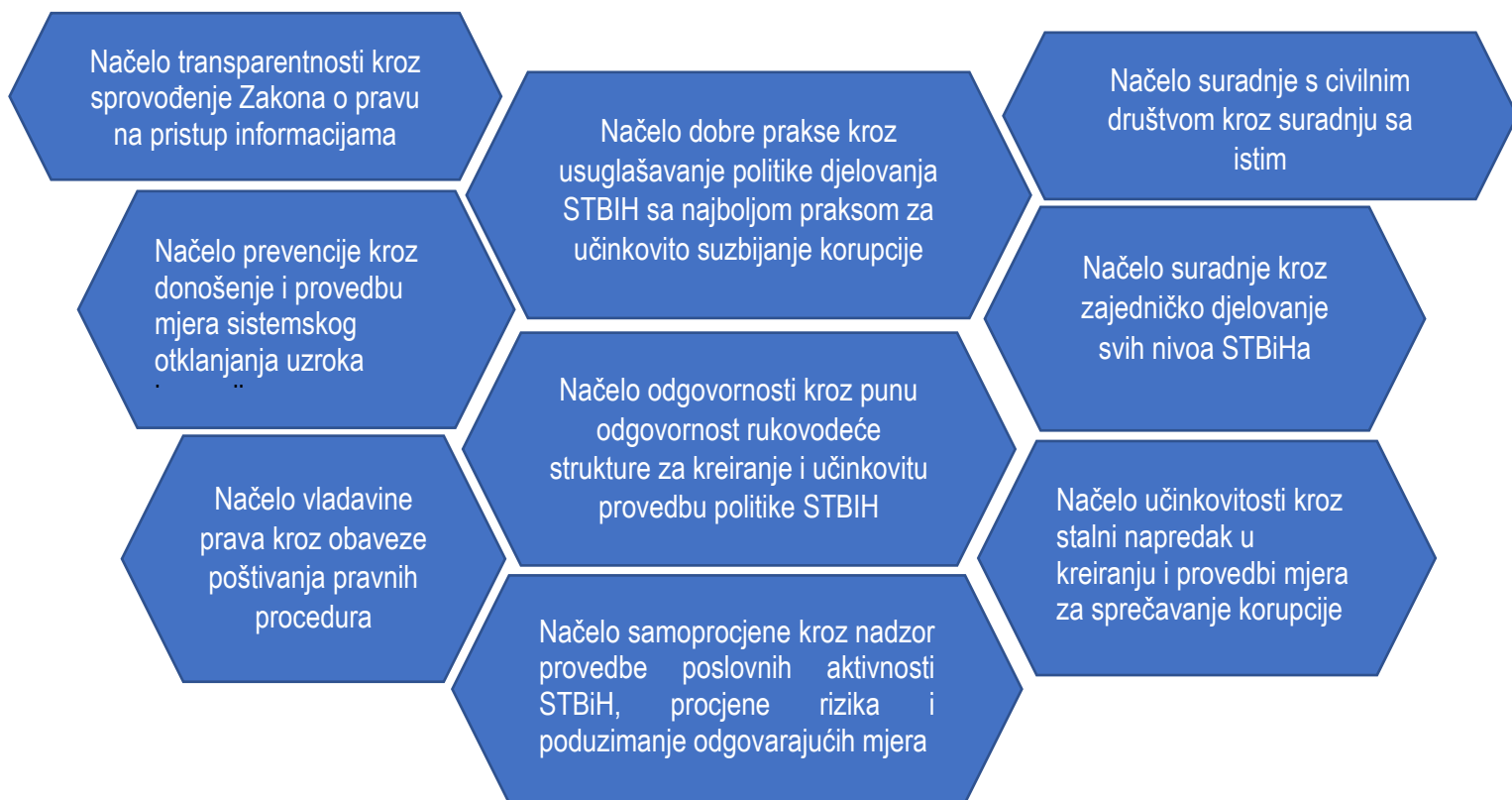
- posvećenost i puna podrška svih nivoa upravljanja STBiH u sprovođenju sveobuhvatnih procjena na korupcijske rizike;
- imenovanje Radnog tijela za procjenu korupcijskih rizika STBiH i osiguranje da imenovani u ovo tijelo budu iz reda osoblja koje najbolje poznaju funkcionisanje STBiH;
- naglašen značaj uključenosti i saradnju svih članova Upravnog odbora STBiH, izabranih predstavnika i članova Sindikata u procesu procjene nastanka korupcijskih rizika;
- sveobuhvatno i sistematski identifikovati i procijeniti radne i komunikacijske procese gdje se mogu pojaviti i ostvariti korupcijski rizici;
- kritički sagledati sve postojeće kontrolne mehanizme i izbjeći formalne pretpostavke da svi kontrolni mehanizmi efikasno sprečavaju nastanak korupcijskih rizika;
- prilikom procesa samoprocjene na korupcijske rizike potrebno je osigurati transparentnost i odgovornost kako bi se čitav proces mogao i kritički posmatrati.

Plan integriteta STBiH

Institucije i osobe koje imaju izgrađen integritet karakterizira poštovanje normi, pravila i običaja koja upravljaju njihovim djelovanjem, te da nadasve u dobrim namjerama, vjeri i profesionalizmu obavljaju sve svoje dužnosti.

Plan integriteta je sastavni dio ove Strategije i rezultat je samoprocjene izloženosti STBiH rizicima za nastajanje korupcije, dejstva koruptivnog ponašanja kao i drugih oblika nepravilnosti, te neetičkog i neprofesionalnog ponašanja. Planom se predviđaju mjere i aktivnosti pravne i praktične prirode u cilju prevencije i otklanjanja nepravilnosti uzrokovanih svim pojavnim oblicima korupcije i neetičkog ponašanja.

Načela borbe protiv korupcije u STBiH

Radno tijelo za antikorupcijske politike i strategije

S obzirom na ljudske resurse STBiH, potrebno je oformiti Radno tijelo zaduženo za antikorupcijske politike i strategije. Ovo radno tijelo će biti imenovano od strane Vijeća delegata koje je nadležno za donošenje svih odluka vezanih za rad Radnog tijela.

Nadležnosti Radnog tijela su:

- izrada Strategije za borbu protiv korupcije i plana za prevenciju korupcije;
- koordinacija i nadzor nad sprovođenjem Strategije, te davanje mišljenja i instrukcija o pitanju njihovog sprovođenja;
- analiziranje dostavljenih podataka s ciljem utvrđivanja pojava koruptivnog djelovanja, te preduzimanje neophodnih mjera u skladu sa zakonom;
- prikupljanje i analiziranje statističkih i drugih podataka, te informisanje svih relevantnih subjekata u STBiH o rezultatima istraživanja;
- postupanje po zaprimljenim prijavama s indicijama koruptivnog ponašanja u skladu s važećim propisima;

- praćenje efekata sprovođenja aktivnih zakona i podzakonskih akata čiji je cilj prevencija korupcije i davanje mišljenja i instrukcija o pitanju njihovog sprovođenja;
- javno publiciranje informacija o stanju borbe protiv korupcije u STBiH;
- obavljanje početne procjene mogućnosti nastanka koruptivnog ponašanja i identifikacije procesa gdje se mogu ostvariti korupcijski rizici;
- prikupljanje i analiziranje svih postojećih kontrolnih mehanizama koji sprečavaju nastanak korupcijskih rizika, uključujući zakone, podzakonske akte, politike STBiH, praksu u implementaciji procedura i slično;
- prikupljanje informacija od članova Upravnog odbora STBiH, izabranih predstavnika i članova Sindikata o rizičnim procesima i mogućnosti nastanka koruptivnih djela putem anonimnog upitnika i po potrebi putem tehnike intervjua ukoliko se procijeni da je potrebno;
- identifikovanje, analiziranje i procjena rizičnih procesa u kojima mogu nastati korupcijski rizici;
- provjera uticaja postojećih kontrolnih mehanizama na sprečavanju korupcije i korupcijskih rizika unutar STBiH;
- procjena posljedica nastanka korupcije i korupcijskih rizika unutar svih procesa funkcionisanja STBiH;
- periodična edukacija u pravcu djelovanja protiv korupcije i komunikacija sa državnim, entitetskim i kantonalnim Agencijama za borbu protiv korupcije, kao i sa nevladinim sektorom čiji su osnovni pravci djelovanja usmjereni na borbu protiv korupcije.

Prevencija koruptivnih radnji unutar STBiH

Pod prevencijom korupcije se podrazumijevaju planski osmišljene organizovane i preduzete mjere i aktivnosti kojima se nastoje ukloniti ili smanjiti direktni i indirektni uzroci koruptivnih ponašanja. Pored ostvarivanja prioritarnih ciljeva Strategije, podjednako važan dio borbe protiv korupcije predstavlja njena prevencija. Ona će se primjenjivati na sve oblasti STBiH, ali i na sve druge oblasti u kojima se može javiti korupcija.

Prevencija se dijeli na situacijsku i socijalnu. Situacijska korupcija podrazumijeva nastojanje da se eliminišu situacije u kojima se dešava korupcija. Socijalna prevencija obuhvata socijalne, ekonomske, pravne i obrazovne mjere, ali i druge politike uključivanja STBiH u rješavanje problematike korupcije. Osnovni cilj prevencije usmjeren je na sprečavanje korupcije. Iako je iznimno važno, sankcioniranje korupcijskih dijela nakon što je izvršeno je samo reaktivna strategija koja se sprovodi nakon što je šteta napravljena, odnosno nakon što djelo korupcije postane činjenica. Stoga je važnije uspostaviti adekvatne programe za prevenciju korupcije, kojima će se osigurati edukacija i stručno osposobljavanje svih, kako bi se zaštitio STBiH i znatno smanjili efekti korupcije.

To se postiže :

- ❖ efikasnim procesuiranjem počinitelja koruptivnih djela;
- ❖ zajedničkim radom sa ostalim antikorupcionim timovima na pojednostavljenju pravila i procedura pred upravnim i sudskim organima;
- ❖ uvođenjem strogih pravila i procedura o tome kako se sprovode administrativni procesi unutar STBiH;
- ❖ zajedničkim radom sa zainteresovanim institucijama na uspostavljanju i jačanju efikasnosti institucija za provedbu zakona i institucija za prevenciju;
- ❖ potpunom transparentnošću i jačanjem odgovornosti u radu STBiH;
- ❖ eliminisanjem mreža patronata, nepotizma, klijentelizma i favoriziranja;
- ❖ edukacijom, obukom i podizanjem javne svijesti;
- ❖ uspostavljanjem analize rizika na korupciju u postupku pripreme ili revidiranja svih aktuelnih propisa STBiH. Preporučljivo je da se u toku pripreme propisa pribavi mišljenje od Agencije za borbu protiv korupcije o rizicima na korupciju;
- ❖ stvaranjem uslova za aktivniju saradnju sa sektorom civilnog društva u borbi protiv korupcije;

- ❖ stvaranjem uslova za aktivnije učešće i suradnju i sa poslovnim sektorom u borbi protiv korupcije;
- ❖ pridobijanjem povjerenja javnosti i lica koja su potencijalni uzbunjivači;
- ❖ uspostavljanjem sistema za sprečavanje sukoba interesa na svim nivoima u STBiH.

Edukativni antikorupcijski programi

Antikorupcijski naponi će biti održivi samo tamo gdje se poduzmu posebne mjere u oblasti edukacije i obuke. Sama promjena pravila nije dovoljna. Ljudi koji treba da implementiraju nova pravila treba da prođu odgovarajuću obuku i da ih ujedine zajedničke pozitivne vrijednosti. Edukacije utiču na senzibilitet za prevenciju korupcije kroz uvođenje politike obavještanja o pojedinačnim slučajevima i edukaciji o korupciji i njenim posljedicama.

Pored edukativnih aktivnosti, potrebno je kreirati etički kodeks u STBiH sa propisanim sankcijama za nepoštivanje istog. Potrebno je osigurati njihovo jednogodišnje revidiranje. Osim toga, aktiviranje suda časti može poslužiti kao efikasan mehanizam sankcinisanja koruptivnog ponašanja

Moguće prepreke i rizici u procesu implemetacije Strategije STBIH za borbu protiv korupcije

- ❖ Nedostatak resursa
- ❖ Nedovoljna angažovanost subjekata sprovođenja
- ❖ Nedovoljna kompetentnost subjekata sprovođenja
- ❖ Nedostatak volje za sprovođenje
- ❖ Opstrukcija primjene plana
- ❖ Nedostatak sistematičnosti
- ❖ Nedostatak koordinacije

Nephodno je da STBiH ostvari tijesnu suradnju sa Agencijom za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (u daljem tekstu APIK), obzirom na APIK-ovu poziciju koordinirajuće institucije u borbi protiv korupcije. U suradnji sa ovom institucijom, STBiH treba da ima vodeću ulogu u stvaranju uslova za zaštitu strukovnog sektora od korupcije. Pored ove, STBiH treba ostvari i suradnju sa predstavnicima poslovnog sektora (Vanjsko trgovinska komora BiH, Udruženje poslodavaca BiH, Vijećem stranih investitora, te privrednim komorama na svim nivoima i udruženjima poslodavaca u FBiH i RS) sa kojima treba da razmatra preporuke o povećanju integriteta poslovnog sektora i borbi protiv koruptivnog ponašanja i praksi. Na taj način STBiH će unaprijediti i integritet poslovnog sektora kao i stvoriti okvir za njegovo aktivnije učešće u aktivnostima za prevenciju, otkrivanje i represiju korupcije.

Anex 1: PRAVILNIK ZA SPROVOĐENJE PLANA INTEGRITETA I STRATEGIJE ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE

Kroz nabrojane elemente borbe protiv korupcije STBiH će:

1. Poslovati u skladu sa najvišim standardima etičnosti i integriteta

Ovaj princip podrazumijeva da se izrazi jasna i nedvosmislena nulta stopa tolerancije prema korupciji, te da upravljačke i nadzorne strukture STBiH kontinuirano ističu značaj svijesti o nultoj toleranciji stope prema korupciji. Ostvarivanje i implementacija ovog principa podrazumijava da STBiH ima kodeks ponašanja koji jasno naznačava kakva ponašanja nisu dozvoljena i kakvo ponašanje od strane članova Upravnog odbora STBiH, izabраних predstavnika i članova Sindikata se očekuje u obavljanju svakodnevnih aktivnosti.

2. Uspostaviti najbolje prakse upravljanja i nadzora nad planom integriteta

Princip podrazumijeva da se osigura najbolji način implementacije plana integriteta. U kontekstu nadležnosti organa STBiH a koja su data u zakonima koji regulišu udruženja, Upravni odbor STBiH će u svom planu poslovanja koji donosi navesti da je od posebnog interesa da STBiH osigura potpunu usklađenost sa zakonom u domenu poslovanja gdje su evidentni rizici od korupcije.

3. Odgovornost prema članovima kroz transparentnost i javno izvještavanje

Odgovornost prema članovima će se ostvariti tako što će STBiH učiniti dostupnim izvještaje koji će sadržavati informacije o nivou i efikasnosti implementacije plana integriteta.

4. Sprovesti plan integriteta na bazi procjene rizika

Kvalitetan plan integriteta nije moguće sprovesti ukoliko se ne provede procjena rizika korupcije, i to kroz identifikovanje sektora koji obavljaju određene poslove koji su rizični s aspekta korupcije, kao i određenih procesa unutar STBiH.

5. Implementirati politike i procedure s ciljem izbjegavanja rizika korupcije

Ovaj princip je u direktnoj vezi sa prethodno navedenim. Da bi se osiguralo ostvarivanje ovog principa potrebno je, na temelju procjene rizika korupcije, kreirati politike, procedure i aktivnosti koje će osigurati da se znatno umanjuje rizik na način da će se npr. izbjegavati sukob interesa, podsticati transparentnost u radu i slično

6. Kontrolisati odnose sa trećim stranama s ciljem osiguravanja antikorupcijskih standarda

Odnos sa trećim stranama predstavlja jedan od većih rizika od nastanka korupcije u STBiH. U tu svrhu STBiH će osigurati efikasne mehanizme kontrole trećih strana kako bi se izbjegao rizik od nastanka korupcije. Te kontrole podrazumijevaju provjeru eventualnog sukoba interesa na strani članova Upravnog odbora STBiH, izabраних predstavnika i članova Sindikata.

7. Komunicirati sa članovima o odredbama planova integriteta kroz kontinuirane treninge

Ispunjavanje ovog principa ostvaruje se kroz godišnju edukaciju članova o antikorupcionim mjerama i planu integriteta.

8. Osigurati jednostavan pristupačan kanal za prijavu korupcije

Ključni aspekt u sprovođenju uspješnog plana integriteta je postojanje sistema kroz koji će članovi anonimno i potpuno slobodno izvršiti prijavu svih oblika nepravilnosti, bez opasnosti na odmazdu. S tim u vezi, STBiH će osigurati kanal za prijavu korupcije.

9. Vršiti kontinuirani monitoring, procjenu i unapređenje plana integriteta

STBiH će redovno vrši nadziranje primjene plana integriteta, analizirati postojeće odredbe plana, kao i stalno unapređenje.

Prema Kategorijama korupcije i mogućih internih koruptivnih djela unutar STBiH, opisanim u tekstu Strategije, svim članovima Upravnog odbora STBiH, izabranim predstavnicima i članovima Sindikata strogo je zabranjeno:

☐ Isplate za olakšanja	☐ Zloupotreba i odavanje tajnih podataka u vezi sa poslovanjem
☐ Upotreba imovine STBiH u privatne svrhe	☐ Pronevjera
☐ Zloupotreba položaja ili ovlasti	☐ Različiti oblici prevarnih radnji
☐ Utaja novčanih i nenovčanih sredstava	☐ Trgovina uticajem
☐ Podmićivanje	☐ Primanje dara i drugih oblika koristi
☐ Dogovaranje	☐ Nesavjestan rad u službi
☐ Pokroviteljstvo, klijentelizam i nepotizam	☐ Krađa imovine STBiH
☐ Iznudivanje	

Prilikom identifikacije i analize rizika unutar svih navedenih procesa i oblasti, Radno tijelo za antikorupcijske politike i strategije posebnu pažnju obraća na:

- postojanje adekvatnih propisa za sprečavanje nastanka i razvoja korupcije unutar STBiH koje treba procijeniti u svim segmentima
- da li postoji regulativa potrebna za obavljanje tog procesa (zakon, podzakonski akt, interni akt/uputstva/procedure)?
- da li je postojeća regulativa precizna, usklađena, jasna?
- da li postojeća regulativa sadrži odredbe o ograničenju diskrecionih ovlašćenja?
- da li postojeća regulativa sadrži odredbe o odgovornosti i posljedicama za neizvršenje/kršenje obaveza i pravila?

Preporučene mjere i prateće aktivnosti doprinijet će:

- ❖ osiguranju najviših standarda etike i integriteta u cjelokupnom poslovanju STBiH;
- ❖ osiguranju dosljedne primjene svih propisa unutar STBiH;
- ❖ uspostavljanju jasnih nadležnosti i obaveza organa STBiH za otkrivanje svih vrsta nedozvoljenih ponašanja, uključujući i koruptivno;
- ❖ osiguranju transparentnosti i otvorenosti u sprovođenju svih procesa u funkcionisanju STBiH;
- ❖ uspostavljanju jasnog sistema obaveza i odgovornosti unutar STBiH i kulture gdje će svaka vrsta koruptivnog djelovanja biti otkrivena i adekvatno sankcionisana;
- ❖ uspostavljanju jasnih komunikacijskih kanala i otvorenosti prema državnim antikorupcijskim ustanovama, Sindikalnim partnerima i javnosti u kojima se jasno naglašava antikorupcijska opredijeljenost i poslovanje STBiH;
- ❖ osiguravanju da sve procedure, politike i drugi interni akti budu usaglašeni sa antikorupcijskim prioritetima i načelima STBiH;
- ❖ uspostavljanju kadrovske politike i poslova koji će biti u potpunosti usklađeni sa antikorupcijskim prioritetima i načelima STBiH;
- ❖ osiguravanju kontinuirane edukacije članova o značaju antikorupcijskih nastojanja STBiH i razumijevanju značaja antikoruptivnog djelovanja;
- ❖ uspostavljanju efkasnih komunikacijskih kanala za interno i eksterno prijavljivanje koruptivnog ponašanja i pojava;
- ❖ osiguravanju savjetodavne podrške licima koja prijavljuju korupciju i potpunoj zaštiti njihovih prava (Zaštita zviždača).